

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

Храпенко О. О.

доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів
та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент

ПОТЕНЦІАЛ ТА ІНСТРУМЕНТИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Адвокатська практика переживає період фундаментальної технологічної трансформації, спричиненої інтеграцією систем штучного інтелекту (ШІ). ШІ перестає бути футуристичною концепцією, перетворюючись на невід'ємний операційний інструмент, здатний кардинально змінити методи юридичного дослідження, управління справами та стратегічного планування. Однак, паралельно з потенціалом оптимізації, виникає низка критичних етико-правових та регуляторних викликів, що стосуються професійної відповідальності, конфіденційності клієнтів та забезпечення неупередженості правосуддя.

Впровадження ШІ-інструментарію є ключовим фактором, що забезпечує зростання ефективності адвокатської діяльності, особливо у сферах, де домінує робота з великими обсягами даних. Технології ШІ виступають каталізатором операційної оптимізації, дозволяючи адвокатам змістити фокус із рутинного збору інформації на стратегічне мислення та формування аргументації.

Згідно з емпіричними даними, використання ШІ-асистента для юридичного дослідження типової справи може скоротити загальний час, витрачений на пошук та аналіз, з діапазону 17–28 годин до 3–5.5 годин. Така кількісна ефективність не просто прискорює процес, а ще і вона має глибокі економічні та професійні наслідки. Різке скорочення часу, необхідного для виконання ключових завдань, ставить під сумнів доцільність традиційної моделі погодинної оплати. Якщо завдання, що раніше вимагало тижня роботи, виконується за один день, адвокат, який продовжує стягувати плату за час, а не за стратегічну цінність чи результат, втрачає конкурентоспроможність. Ця динаміка стимулює перехід до ціннісних моделей ціноутворення, де справжня вартість послуг визначається якістю критичного судження, стратегічною цінністю та кінцевим результатом, а не механічно відпрацьованими годинами. Вивільнення інтелектуального капіталу від рутини дозволяє адвокатам зосередитися на аспектах справи, які вимагають емпатії, переговорів та тонкого розуміння контексту.

Крім швидкості, ШІ забезпечує якісну перевагу в аналізі даних. ШІ-системи здатні швидко аналізувати масивні обсяги судової практики, виявляючи не просто релевантні прецеденти, а й глибинні тенденції у прийнятті рішень. Це дозволяє адвокату не лише знайти про-

відні судові принципи та оптимальні юридичні формулювання, але й отримати інформацію, що дозволяє краще прогнозувати поведінку суду або протилежної сторони. Адвокат, озброєний такою аналітикою, отримує значну конкурентну перевагу, оскільки може будувати стратегію на основі ймовірнісних моделей, а не лише на доктринальних знаннях.

ШІ-системи можуть швидко аналізувати тисячі комерційних угод, трудових договорів та лізингових угод. Вони здатні автоматично ідентифікувати та позначати ключові ризикові моменти. ШІ-аналітика дозволяє адвокатам отримати стратегічне розуміння судового середовища. Інструменти аналітики дають можливість користувачам шукати мільйони судових даних за конкретними параметрами. Це допомагає не лише прогнозувати можливі результати справи та екстраполювати судові витрати, але й проводити порівняльний аналіз юрисдикцій та окремих суддів. Аналізуючи історію дій судді, його тенденції та середні терміни вирішення справ, адвокат може приймати більш обґрунтовані рішення щодо місця подання позову та стратегії його ведення.

Слід зазначити, що хоча ШІ має теоретичний потенціал значно покращити доступ до правосуддя для недостатньо забезпечених верств населення, фактична динаміка впровадження демонструє концентрацію найбільш ефективних інструментів у комерційно високоцінних секторах. Це потенційно поглиблює нерівність у якості юридичного представництва між елітним та масовим сегментами, оскільки найдосконаліші засоби аналізу та прогнозування залишаються поза досяжністю пересічного споживача юридичних послуг.

Використання передових технологій не призводить до зменшення етичних та професійних обов'язків адвоката, навпаки, воно висуває жорсткіші вимоги до компетентності та нагляду. До інструментів ШІ слід ставитися так само, як до роботи, виконаної молодшим помічником: вона вимагає незалежної перевірки та фіналізації. За міжнародними та національними рекомендаціями, адвокат повинен демонструвати розуміння того, як працює ШІ, включно з його можливостями, обмеженнями та притаманними йому ризиками. Неналежа перевірка згенерованих ШІ висновків чи документів, особливо у випадку «галюцинування» (коли ШІ генерує неіснуючі прецеденти чи некоректні правові норми), може прямо порушувати обов'язок надання компетентного представництва.

Оскільки ШІ бере на себе більшу частину обробки даних та генерації чернеток, ключова професійна цінність адвоката зміщується від обсягу знань до якості критичного судження та нагляду. Адвокат трансформується з генератора правового контенту на експерта з верифікації та ризик-менеджменту алгоритмічних висновків. Саме тому українські рекомендації, розроблені Мінцифрою та Мін'юстом,

наголошують на необхідності тотальної верифікації та перевірки на першоджерела (завжди вимагати посилання на закони, судові рішення та інші першоджерела) [1]. Крім того, при аналізі ШІ-тексту рекомендовано просити систему знайти власні помилки або навести контраргументи до запропонованої нею позиції, що допомагає виявити слабкі місця в аналізі.

Впровадження ШІ у правову сферу порушує фундаментальні питання, які виходять за межі індивідуальної етики адвоката і вимагають інституційних, законодавчих та освітніх рішень.

В Україні, Міністерство цифрової трансформації, Міністерство юстиції, Державна судова адміністрація України та Асоціація правників України розробили рекомендації щодо безпечного використання ШІ для правників[2]. Ці рекомендації є частиною дорожньої карти з регулювання ШІ та встановлюють практичні імперативи, такі як: інформування клієнта, знеособлення даних, обов'язок верифікації та використання захищених ШІ-систем. Ці кроки є важливими, оскільки вони забезпечують базові рамки для відповідального впровадження ШІ у щоденну роботу. Важливо відзначити, що наявні українські рекомендації носять переважно наглядний характер. Вони ефективно вимагають верифікації та обережності, але не вирішують фундаментальних онтологічних питань, як-от правовий статус ШІ. Це створює середовище, де адвокати змушені працювати в режимі постійної правової невизначеності, вимагаючи від них самостійної оцінки та мінімізації законодавчих ризиків.

Список використаної літератури

1. Наближаємось до законодавства Євросоюзу у сфері е-ідентифікації та е-довірчих послуг: Уряд ухвалив постанову. Прес-офіс Міністерства. 28 черв. 2024. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/technologies/nablizhaemos-do-zakonodavstva-evrosoyuzu-u-sferi-e-identifikatsii-ta-e-dovirchikh-poslug-uryad-ukhvaliv-postanovu>
2. Уряд ухвалив запроповану Мінцифрою постанову, яка запроваджує чіткі правила оцінки ризиків під час електронної ідентифікації. Прес-офіс Міністерства. 28 лют. 2025. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/technologies/ukraina-stala-na-krok-blizhchoyu-do-zakonodavstva-es-u-sferi-elektronnoi-identifikatsii>